

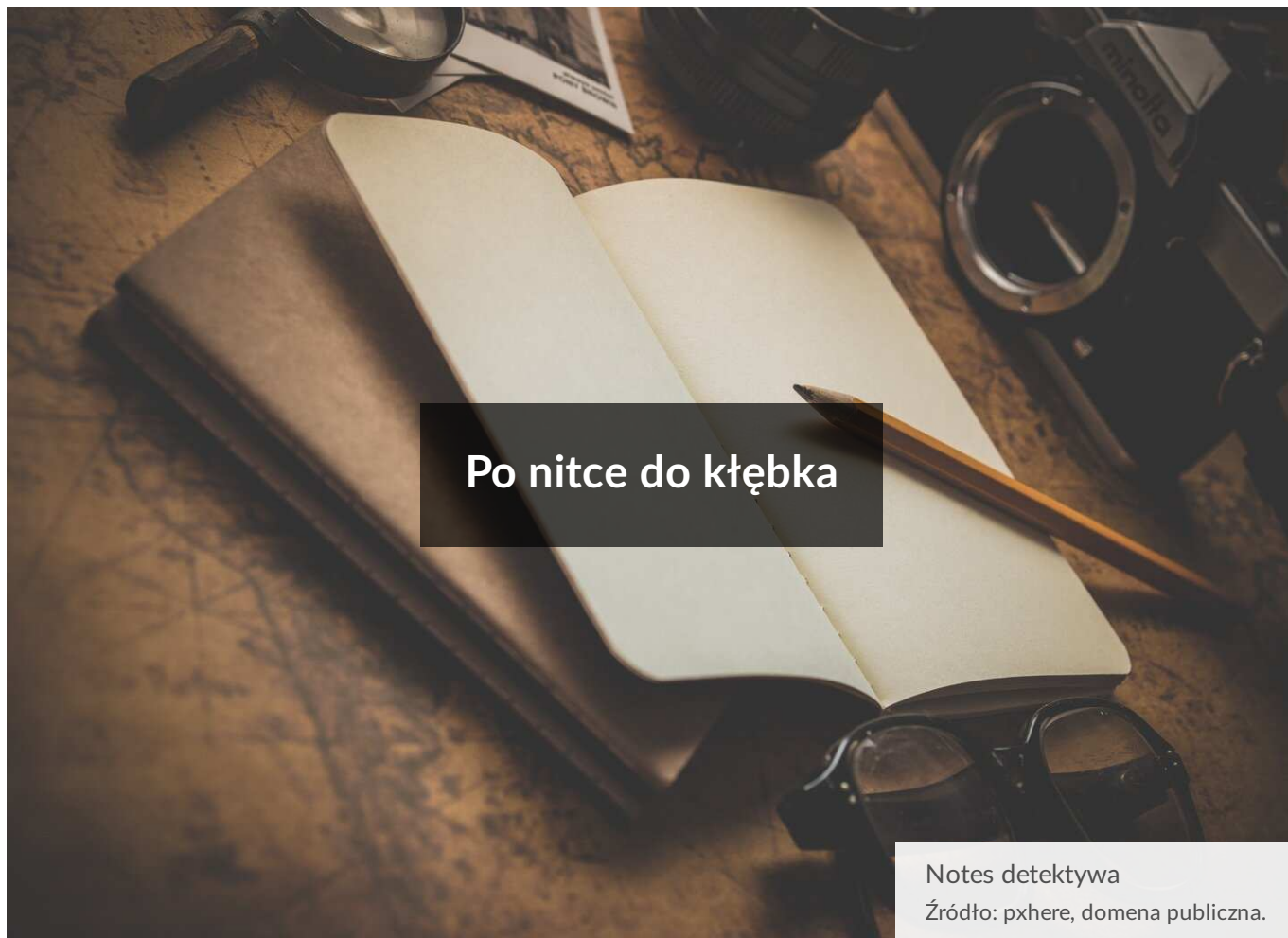

Po nitce do kłębka

Materiał zawiera dwa fragmenty powieści A. Bahdaja „Kapelusz za sto tysięcy”, animację, 15 ćwiczeń, w tym 9 interaktywnych.

Bibliografia:

- Źródło: Adam Bahdaj, *Kapelusz za sto tysięcy*, Łódź 2001, s. 156.
- Źródło: Adam Bahdaj, *Kapelusz za sto tysięcy*, Łódź 2001, s. 33–35.

Po nitce do kłębka

Notes detektywa

Źródło: pxhere, domena publiczna.

Twoje cele

- określisz problematykę powieści Adama Bahdaja „Kapelusz za sto tysięcy”,
- wskażesz cechy powieści detektywistycznej,
- zgromadzisz słownictwo – synonimy i związki frazeologiczne związane z tematyką detektywistyczną,
- dowiesz się, jakimi cechami charakteryzuje się dobry detektyw.

Wokół nas jest wiele zagadek i spraw niejasnych, których rozwiązywaniem zajmują się detektywi. Ludzie od dawna popełniają zbrodnie lub inne czyny zakazane i próbują uniknąć kary. Opis pierwszej zbrodni znajdziemy już w Biblii, dopuszczali się jej także bohaterowie mitów. Na przestrzeni wieków literatura wykształciła specjalną odmianę powieści, której bohater, używając sztuki dedukcji, rozwiązuje zagadki detektywistyczne. Jest to powieść kryminalna. Jednym z najbardziej znanych literackich detektywów był **Sherlock Holmes** stworzony przez **sir Artura Conan-Doyle`a** w XIX wieku. Bohater, nierozstający się z fajką, przemierzał ulice Londynu, aby tropić przestępców. Był postacią **ekscentryczną**, grał na skrzypcach, boksował. Dzięki zdolności **dedukcji**, **intuicji**, a także zainteresowaniom **psychologią** i **chemią**, nie miał sobie równych wśród detektywów. Istnieje cały szereg detektywów znanych z utworów między innymi **Agaty Christie**, **Edgara Allana Poe**go czy **Joanny Chmielewskiej**. Większość z nich nosi podobne cechy. Aby rozwikłać nietypowy

problem, potrzebne są wyjątkowe umiejętności: detektyw musi umieć dostrzegać ślady tam, gdzie nikt inny nie widzi niczego ciekawego i następnie połączyć je w jedną całość.

Polecenie 1

Czy lubisz powieści detektywistyczne? Uzasadnij swoją opinię.

Zapoznaj się z animacją, a następnie wykonaj polecenia.

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RXQnzBkiaT0y>

Powieść detektywistyczna

Źródło: Leametic SA, licencja: CC BY 4.0.

Animacja przedstawia charakterystyczne cechy powieści detektywistycznej oraz jej głównego bohatera-detektywa.

Polecenie 2

Ustal, czy masz predyspozycje do tego, aby zostać detektywem. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Polecenie 3

Zastanów się i wymień zdobyte techniki, które ułatwiają pracę współczesnemu detektywowi. Uzasadnij swoją odpowiedź.

Polecenie 4

W dzienniku zapisujemy bieżące wydarzenia. W dzienniku detektywa mogłyby się znaleźć informacje na temat rozmów z podejrzanymi, nowych tropów w śledztwie.

Napisz kartkę z dziennika detektywa – przedstaw jeden dzień jego pracy.

Ćwiczenie 1

Uzupełnij luki w tekście dotyczącym powieści detektywistycznej. Dopasuj odpowiedzi umieszczone pod tekstem w odpowiednie miejsca.

W powieści detektywistycznej najważniejszą postacią jest , który prowadzi i chce rozwiązać zagadkę oraz znaleźć sprawców przestępstwa. W jego pracy ważna jest , czyli wnioskowanie – łączenie faktów i formułowanie logiczne wniosków. Czasami zdarza się, że w książce zostały opisane zdarzenia z przeszłości, które miały miejsce przed prowadzeniem śledztwa – taki zabieg to . Jeśli z kolei pojawiły się nowe zaskakujące wątki, to mamy wtedy . Na końcu utworu, gdy przestępcy zostaną złapani, zwycięża.

retrospekcja

dobro

śledztwo

dedukcja

detektyw

zwrot akcji

Zródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 2

Uzupełnij zdania właściwymi związkami frazeologicznymi. Dopasuj odpowiedzi umieszczone pod tekstem w odpowiednie miejsca.

Jeśli chcesz rozwiązać zagadkę i złapać przestępcę, musisz , czyli umieć poradzić sobie w kłopotliwej sytuacji.

Pamiętaj, że nie wszystko może . Nie zrażaj się jednak i staraj się , gdyż w emocjach trudno podjąć dobrą decyzję. Nawet jeśli opanują cię ponure myśli, że możesz , nie poddawaj się. Wiara w siebie pomaga ręką z kłopotów.

wyść obroną

trzymać nerwy na wodzy

mieć głowę na karku

iść jak po maśle

dać plamę

Zródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Zapoznaj się z tekstem Adama Bahdaja „Kapelusz za sto tysięcy”, a następnie wykonaj ćwiczenia.

Adam Bahdaj

“ Kapelusz za sto tysięcy

Goguś był oryginalny. Nie spoglądał – jak inni – w siną dal, lecz jego badawczy wzrok błędził niedbale po murach i oknach hotelu, jakby tam kogoś wypatrywał.

Był w deszczowym płaszczu, w ręku trzymał nieodłączny parasol i – co mnie najbardziej uderzyło – nie miał [popelinowego](#) kapelusza. W ogólnie nie miał żadnego.

Wydawało mi się to podejrzane. Postanowiłam go śledzić.[...] Skręcił w ulicę Uskok, potem w Wiejską, minął kościół i – jak gdyby nigdy nic – wszedł do urzędu pocztowego. Zapadał już zmrok. Na poczcie przed zamknięciem urzędu panował tłok. Chwilę wahałam się – wejść czy nie wejść, lecz wnet zdecydowałam, że pójdę za nim. Będę udawała, że wysyłam pozdrowienia dla cioci lub wuja Władka.

Wślizgnęłam się do środka, ukryłam za wysokim pulpitem do pisania listów i bacznie obserwowałam wytwornisia.

Ten z wrodzoną [nonszalancją](#) zbliżył się do okienka z napisem „Telefon – [Telegraf – Poste restante](#)”, przeczekał aż dwie osoby załatwią swe sprawy, potem uśmiechnął się uwodzicielsko do urzędniczki i zapytał:

- Przepraszam, czy jest coś dla mnie? Młoda urzędniczka na widok eleganta odwzajemniła się czarownym uśmiechem.

- O, właśnie – powiedziała, przewracając oczami – miałam do pana telefonować. Przyszła z Warszawy [depesza](#). [...]

Udałam więc, że napisałam kartkę do cioci Basi i wyślizgnęłam się z poczty. Zobaczyłam go już na ulicy. Zatrzymał się i, nie wyjmując wygasłej fajeczki, otworzył depeszę. Co bym za to dała, gdybym mogła w tej chwili czytać razem z nim! Niestety, musiałam stać za pniem sosny i niecierpliwić się, kiedy czyta. Trwało to zapewne bardzo krótko, lecz mnie zdawało się, że całe wieki.

Nareszcie wyjął fajeczkę z zębów. Zmiął depeszę i ruchem niedbałym rzucił ją na chodnik. Zatarłam ręce z radości. Niestety, nie cieszyłam

się długo. Goguś bowiem schylił się i podniósł zmięty papier.

Porządniś, nie chce zaśmiecąć Nieborza.

Ale znowu rozczarowanie. Goguś darł depeszę na drobniutkie kawałeczki i rozsiewał je wokół. Gdy skończył, rozejrzał się, jakby chciał sprawdzić, czy nikt go nie obserwuje i sprężystym krokiem ruszył w stronę kościoła.

Co miał robić prawdziwy detektyw w takiej sytuacji: iść za podejrzanym czy zbierać z ziemi strzępki papieru? Najchętniej rozdwoiłabym się, ale trudno...

Zbieranie podartej depeszy z mokrej ulicy nie należy do rzeczy łatwych, zwłaszcza gdy ludzie kręcą się bez przerwy i znowu pada deszcz, a strumienie wody unoszą strzępy we wszystkich kierunkach. [Zakasałam](#) jednak rękawy i cierpliwi zbierałam te, co zostały.

Stanęłam bezradnie z garstką papierowych strzępków w dłoni. Na szczęście przypomniałam sobie najlepszego w klasie [ornitologa](#) – Maćka. Padał deszcz, ptaki kryły się w gałęziach i pod dachami, nasz ornitolog na pewno nudził się i ziewał. Wpadnę do niego – pomyślałam – może mi coś poradzi. [...]

Weszłam ostrożnie na schodki. Zapukałam w oszklone drzwi.

Po chwili w drzwiach zjawiała się starsza pani. [...]

- Przepraszam, czy zastałam Maćka? - zapytałam.

Starsza pani uśmiechnęła się pogodnie.

- Ach to ty, Dziewiątka, szef gangu z Saskiej Kępy? Maciek mi o tobie opowiadał.

Źródło: Adam Bahdaj, *Kapelusz za sto tysięcy*, Łódź 2001, s. 33-35.

Ćwiczenie 3

Zaznacz prawidłowe dokończenie zdań dotyczących przytoczonego powyżej tekstu.

W książce „Kapelusz za sto tysięcy” autor opisał wydarzenia wymyślone przez siebie, czyli

fikcyjne

/ prawdziwe

. Bohaterka (Dziewiątka) to detektyw-amator, który rozwiązuje

zagadkę zaginionego kapelusza za sto tysięcy. Utwór jest więc przykładem powieści

fantastycznonaukowej

/ detektywistycznej

. Panuje w nim nastrój tajemniczy

/ zabawny . Zbieranie przez Dziewiątkę podartych przez Gogusia fragmentów depeszy to

przykład sytuacji realistycznej / fantastycznej .

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 4

Zaznacz wyrażenia odnoszące się do elementów śledztwa przedstawionych w przytoczonym fragmencie tekstu Adama Bahdaja „Kapelusz za sto tysięcy”.

zwrócenie się o pomoc do zaufanej osoby

obserwowanie podejrzanego

rozwiązanie zagadki

zbieranie dowodów

zbieranie odcisków palców

przesłuchiwanie podejrzanego

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 5

Na podstawie przytoczonego fragmentu oceń prawdziwość podanych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F, jeśli jest fałszywe.

Stwierdzenia	P	F
Dziewiątka udaje, że wysyła kartkę, aby móc spokojnie patrzeć, co robi Goguś.	☐	☐
Goguś niszczy depeszę, aby zatrzeć ślady.	☐	☐
Bohaterka rezygnuje z podążania za Gogusem, gdyż nie chce marnować czasu.	☐	☐
Dziewiątka idzie do Maćka, aby go przesłuchać.	☐	☐

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 6

Przyporządkuj podane pod tabelą cechy Dziewiątki do odpowiedniej sytuacji opisanej w tekście. Do każdej sytuacji dobierz dwie wynikające z niej cechy.

Zachowanie Dziewiątki	Cecha Dziewiątki	Cecha Dziewiątki
Dziewiątka zwraca uwagę na to, że Goguś nie ma nakrycia głowy oraz że przygląda się dokładnie hotelowi.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dziewiątka po chwili namysłu wchodzi za Gogusem na pocztę i udaje, że pisze kartkę.	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Dziewiątka przewycięża emocje i czeka schowana za drzewem, gdy Goguś czyta depeszę.	<input type="text"/>	<input type="text"/>

pomysłowa

opanowana

uczciwa

wytrwała

wrażliwa

życzliwa

ciekawska

bystra

przenikliwa

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Zapoznaj się z fragmentem książki „Kapelusz za sto tysięcy” i odpowiedz na znajdujące się poniżej pytanie.

((Adam Bahdaj

Kapelusz za sto tysięcy

- Słuchaj, Dziewiątko - zawołał - gdzie jest kapelusz?! [...]

- [...] Jestem pewna, że kapelusz wyniosła pani Monika. Proszę się więc nie denerwować, ja postaram się przynieść panu kapelusz.

Pan Kolanko rozpromienił się. Wyciągnął ku mnie ręce i, gdyby nie sztachety, na pewno przygarnąłby mnie do siebie jak własną córkę.

- Ja cię chyba ozłocę!

- Dziękuję - odparłam z godnością. - Jestem szlachetnym detektywem amatorem i nie żądam zapłaty.

Źródło: Adam Bahdaj, *Kapelusz za sto tysięcy*, Łódź 2001, s. 156.

Co było ważne dla Dziewiątki?

Otrzymanie nagrody pieniężnej.

Udzielenie bezinteresownej pomocy.

Chęć zdobycia sławy.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 8

Połącz podane informacje dotyczące Dziewiątki jako detektywa z odpowiednim cytatem z powieści.

"- A ów pan, gdy się tylko zorientuje, odniesie kapelusz do kawiarni.
- I mnie się tak zdaje – powiedziałam. Zresztą, czy to ma jakieś znaczenie? Kapelusze były identyczne.
- Skąd wiesz?
- Jestem pewna, że miały nawet ten sam numer. Proszę zmierzyć".

"Udawalam, że słucham, jak deszcz pada, że podziwiam piękno natury [...] a tymczasem krążyłam między ulicami [...]. Miałam bowiem nadzieję, że przestępca pojawi się na miejscu przestępstwa".

"- Ciekaw jestem, czego tu szukasz.
- Przypuśćmy, że grzybów.
- Tu nie ma grzybów. [...]
- Przypuśćmy, że ptaków. [...]
Przypuśćmy, że jestem ornitologiem".

prawdziwy detektyw zachowuje się tak, żeby robić wrażenie, że niczego ważnego nie robi

prawdziwy detektyw nigdy nie zdradza wszystkiego

prawdziwy detektyw zwraca uwagę na szczegóły

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 9

Zaznacz szeregi zawierające tylko synonimy do wyrazu „rozwiązywać”.

rozpisać, rozprowadzić, rozwikłać

rozwikłać, rozszyfrować, rozstrzygnąć

wyjaśniać, rozgryźć, roztrwonić

rozpracować, rozgryźć, wyjaśnić

rozszyfrować, rozpuścić, rozmieścić

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 10

Odwołując się do przytoczonego powyżej fragmentu książki „Kapelusz za sto tysięcy”, określ, jakie elementy powieści detektywistycznej wpływają na jej popularność.

Ćwiczenie 11

Wymień trudności, na jakie natrafiła Dziewiątka podczas rozwiązywania sprawy.

Słownik

Agata Christie

[czytaj: agata kristi]

Artur Conan Doyle

[czytaj: artur konan dojl]

chemia

nauka przyrodnicza zajmująca się budową i właściwościami substancji

dedukcja

umiejętność wyprowadzania logicznych wniosków

depesza

wiadomość przekazywana w formie tekstu

Edgar Allan Poe

[czytaj: edgar alan po]

ekscentryczny

oryginalny, sprzeczny z zasadami

intuicja

przeczcucie

nonszalancja

lekceważenie, niedbałość

ornitolog

naukowiec zajmujący się ptakami

popelinowy

z tkaniny bawełnianej, jedwabnej lub wełnianej w prążki

poste restante

[czytaj: post restant] sposób wysyłki polegający na dostarczeniu przesyłki pocztowej pod adres dowolnego urzędu pocztowego

psychologia

nauka o zachowaniu człowieka

Sherlock Holmes

[czytaj: szerlok holms]

sir

[czytaj: ser]

telegraf

urządzenie do przekazywania pisemnych informacji tekstowych na odległość za pomocą specjalnego kodu

zakasać

podwinąć

Notatnik

Bibliografia

Bahdaj A., (2001), *Kapelusz za sto tysięcy*, Łódź: Literatura.

Głowiński M., (2008), *Słownik terminów literackich, hasło: powieść kryminalna*, Wrocław: Ossolineum.

Żabski T., (red.), (2006), *Słownik literatury popularnej*, Wrocław: Ossolineum.